HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אין אשה א)פודה מעשר שני בלא חומש ר"ש בן אלעזר אומר משום ר' מאיר אאשה פודה מעשר שני בלא חומש היכי דמי אילימא בזוזי דבעל ומעשר דבעל שליחותיה דבעל קא עבדה ואלא בזוזי דידה ומעשר דידיה איש אמר רחמנא בולא אשה אלא לאו כי האי גוונא דאקני לה אחר מנה ואמר לה ע"מ שתפדי בו את המעשר ואיפכא שמענא להו אמר אביי איפוך רבא אמר לעולם לא תיפוך והכא במעשר דאתא מבי נשא עסקינן ור"מ לטעמיה ב)דאמר גמעשר ממון ג)הקדש הוא דולא קני ליה בעל ורבנן לטעמייהו דאמרי ממון הדיוט הוא וקני ליה בעל הילכך שליחותא דבעל קעבדא: תנא היוצא בשן ועין וראשי אברים שאינן חוזרים בשלמא שן ועין כתיבי אלא ראשי אברים מנלן דומיא דשן ועין מה שן ועין מומין שבגלוי ואינן חוזרין אף כל ד)מומין שבגלוי ואינן חוזרין ואימא ניהוו שן ועין כשני כתובים הבאים כאחד ה)וכל שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין צריכא דאי כתב רחמנא שן הוה אמינא אפילו שן

אין אשה פודה מעשר שני. קס"ד במעשר שני שהוא משדה בעלה שהיא כבעלה וקרינן ליה ממעשרו וכדמפרש לה ואזיל: **אשה פודה בלא חומש.** דלאו דידה הוא ואין מוסיפין חומש על פדיון מעשרות והקדשות אלא בעלים ו): **שליחותיה עבדא.** ומ"ט דמאן דאמר פודין בלא חומש: **אלא בזוזי דידה.** דנכסי מלוג: **ומעשר דידיה.** משדותיו: **איש אמר רחמנא ולא אשה.** איש ממעשרו אמר רחמנא ז) ולא אשה ממעשר בעלה דאשה כאחר דמיא: **ע"מ שתפדי בו כו'.** שתהיה כאיש אחר לפדות בלא חומש רבנן סברי כי אמר לה קני קנה ליה בעלה וכי אמר לה ע"מ לאו כלום הוא הילכך זוזי הוו ח) נמי דבעל ושליחותיה עבדא ט) איש ממעשרו קרינא ביה ורבי מאיר סבר לדידה גופה לא אקני לה אלא להכי שתהא כאיש אחר לפדות בלא חומש: **דאייתי מבי נשא.** שמת אביה והיה לו מעשר שני י) וירשתה עם שאר נכסים וירושה הבאה לה לאחר מכאן נכסי מלוג הן וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות: **ור"מ לטעמיה.** דאמר לקמן בפ"ב מעשר ממון גבוה הוא ואכילתו משולחן גבוה הוא הילכך אינו כשאר נכסים למקנייה בעל בתקנתא דתקון רבנן פירות לבעל הילכך לא זכי ביה וכי פרקה ליה בזוזי דבעל לאו ממעשרו הוא דזוזי דחד ומעשר דחד: **ורבנן לטעמייהו דאמרי ממון הדיוט הוא.** וחיילא עליה תקנתא דרבנן ופירות לבעל כשאר נכסי מלוג וכיון דזוזי דבעל פרקה בעי חומש: **תנא יוצא בשן ועין.** אמתני' קאי: **ראשי אברים.** כ"ד הם ושנויים אצל נגעים (פרק ו משנה ז) ומייתי להו לקמן בשמעתין (דף כה.): **שאין חוזרין.** אם כ) נטלן כשן ועין וגמר במה מצינו: **אין מלמדין.** מדלא כתיב אחד ונגמור כולהו מיניה: **צריכי.** דלא גמר חד מחבריה הילכך לא באין כאחד נינהו: שן

אליבא דרב ששת דאילו לר"א אליבא דר"מ אפי' מה שאת נותנת לפיך קנה יתהון בעל כמו שאין מועיל ע"מ שתצא לחירות אלא ע"כ כרב ששת ולא כר"א סבירא להו לרב ושמואל ש"מ דלרב ששת ע"מ שתצא בו לחירות מועיל לכ"ע ט) כמה שאת נותנת לפיך דמועיל אפילו לר"מ ואומר ר"ת דמשמע מהתם דהלכה כרב ששת ולא כר"א ועוד מייתי ראיה דהלכה כרב ששת מפרק בן סורר ומורה (סנהדרין דף עא. מ) דאמרינן התם בן סורר ומורה אינו חייב עד שיאכל משל אביו ומשל אמו ופריך בגמרא אמו מנא לה מה שקנתה אשה קנה בעלה ומשני כשנתנו לה אחרים ע"מ שאין לבעלה רשות בהן והשתא בשלמא לרב ששת מכל מקום אתי לכל הפחות מיהא כרבנן א אלא לר' אלעזר לא אתיא דהתם לא כר' מאיר ולא כרבנן עוד מייתי ראיה מההיא דפסחים פרק האשה (דף פח: י) גבי האומר לעבדו שחוט עלי פסח ושכח מה אמר לו רבו כו' ופריך בגמרא מה שקנה עבד קנה רבו ומשני כגון דאקני ליה ע"מ שאין לרבו רשות בו והיינו כרב ששת אבל לר"א הוה צריך לאוקמי שאמר לו ע"מ שתצא ידי פסח אך ר"י אומר דאין ראיה לומר דהלכה (א) כרב ששת מההיא דנדרים ומפרק בן סורר דהתם מיתוקמא שפיר אפי' לר"א דיש לחלק בין אשה לעבד ב ומצינו למימר אפילו לר"א דאמר לר"מ אפילו אמר לו ע"מ שתצא בו לחירות קנה רבו יכול להיות דבאשה לא קנה הבעל שהרי אינם שוים שאין יד האשה כיד הבעל כמו שיד העבד כיד רבו ותדע דאילו אם נתן הבעל מתנה לאשתו קנתה לגמרי ואין הבעל אוכל פירות כדאיתא פרק חזקת הבתים (ב"ב דף נא:) ואילו אם נתן מתנה לעבדו לא קנה העבד כלל ועוד תדע שאינן שוים שהרי אם נתנו אחרים מתנה לעבד סתמא זכה הרב בין בגוף בין בפירות דאין קנין לעבד בלא רבו היינו שאין קנין לעבד כלל ויש לרב גוף ופירות ואם נתנו אחרים מתנה לאשה אין לבעלה כי אם פירות אבל הגוף שלה דהא דאין קנין לאשה בלא בעלה היינו שהבעל אוכל פירות אבל הגוף לאשה וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות דאע"ג דמציאת האשה לבעלה לגמרים) אין לדמות מציאה למתנה וכן משמע בירושלמי דכתובות פ' מציאת האשה ע) דקאמר התם מפני מה מציאת האשה לבעלה שמא תגנוב זהובים ותאמר מציאה מצאתי ופריך הגע עצמך מתנה כלומר במתנה עצמה ניחוש להא שמא תגנוב ותאמר נתנו לי מתנה ומשני מתנה יש לה קול ואי במתנה הוי הגוף נמי לבעל מה היתה מרווחת לומר ניתנו לי במתנה אלא ש"מ דבמתנה שנתנו לה אחרים אין לבעל אלא פירות אבל הגוף לאשה ואילו בעבד אם נתן לו אחד מתנה קנה האדון הפירות והגוף ג וא"ת לפר"ת דלרב ששת מועיל ע"מ שתצא בו לחירות אפילו לר"מ א"כ אמאי קאמר ר"מ במתני' בכסף ע"י עצמו לא הא ע"י עצמו נמי משכחת לה באומר ע"מ שתצא בו לחירות וי"ל דכה"ג ע"י אחרים מקרי ולא על ידי עצמו כיון דלא קנה אותם העבד לגמרי ולא נתנו לו אלא ע"מ שיצא בו לחירות ואע"ג דלר' אלעזר דמוקי פלוגתייהו בע"מ שתצא בו לחירות מיקרי ע"י עצמו היינו משום דלר' אלעזר אית ליה דקניה עבד וקנה רביה אבל לרב ששת דאית ליה לא קניה רביה מיקרי ע"י אחרים דמחמת שאין העבד קונהו אלא לצאת בו לא קניה ליה רביה וע"י אחרים מיקרי ומיהו קשה אליבא דר"א דמוקי פלוגתייהו באומר ע"מ שתצא בו לחירות אם כן היאך מצינו לרבנן דר' מאיר בכסף ע"י עצמו הואיל ולא הקנו לו אלא ע"מ שיצא בהם לחירות ע"י אחרים הוא כדבעינן למימר לר' מאיר אליבא דרב ששת וי"ל דרבנן פ) ע"י עצמו דר' מאיר קיימי דאמר בכסף ע"י אחרים אין ע"י עצמו לא ולר' אלעזר אליבא דר' מאיר אפילו הקנו לו ע"מ שיצא בהם לחירות קנה עבד קנה רבו ואין יוצא בו לחירות ומקרי שפיר ע"י עצמו והאי קיימי רבנן והכי צ) קאמר וחכ"א בכסף במה שאתה קורא ע"י עצמו דקאמרת דאינו יוצא אפילו אם נתנו לו ע"מ שיצא בו לחירות אנו אומרים שיצא בו לחירות דכה"ג אשכחן בהנזקין (גיטין דף נא:) ובשבועות (דף מב.) ובפ"ב דכתובות (דף יח.) דאמר ר' אליעזר בן יעקב פעמים שאדם נשבע על טענת עצמו והיינו (ז) מה שאתם קורין טענת עצמו:

ה"ג רש"י **אלא בזוזי דידה ובמעשר דידיה.** (ג) פירוש בזוזי דידה דנכסי מלוג ומעשר דידיה משדותיו איש אמר רחמנא ממעשרו ולא אשה ממעשר בעלה דאשה כי אחר דמיא ד וקשה לר"ת דלא היה לו להזכיר איש ואשה כלל אלא הוה ליה למימר ממעשרו אמר רחמנא ולא ממעשר חבירו ונראה לר"ת דגרס אלא בזוזי דידה ומעשר דידה והכי פירושו איש אמר רחמנא דמוסיף חומש על מעשרו ולא אשה אפילו בזוזי דידה ומעשר דידה ואפי' היא אלמנה (ד) וגרושה אינה מוספת חומש והא דתני בת"כ בפ' בהר ק) אם גאל יגאל איש ממעשרו לרבות את האשה לענין פדיה דוקא מרבינן את האשה ולא לענין חומש דס"ד הואיל וכתיב ביה במעשר למען תלמד ליראה ר) ודרשינן מיניה ש) בספרי דגדול מעשר שמביא לידי תלמוד כשעולה בירושלים לאכילת מעשרו וה"א אשה כיון דלאו בת לימוד היא ליתא בדיני מעשר להכי איצטריך לרבויי והא דממעט בת"כ ת) קטן מאיש ה"נ הוה מצי למעוטי אשה מחומש כדאמר הכא אלא משום דרבי בההיא קרא גופיה אשה מאם גאול יגאל ניחא ליה למנקט איש ולא קטן למעוטי לגמרי ומיהו בחנם הזכיר ר"ת למען תלמד הוה מצי למימר דאיצטריך לרבות אשה לענין פדיה דלא תיסק אדעתיה למעוטי מאיש לגמרי כי היכי דממעטינן קטן ומה שפי' בקונטרס בזוזי דידה היינו נכסי מלוג לא נהירא דכיון שהן ברשותו ה ומה שקנתה אשה קנה בעלה כזוזי דידיה חשיבי כדאמר גבי מעשר דאתי מבי נשא דקני לה בעל למ"ד מעשר ממון הדיוט הוא ושליחותא דבעל קא עבדא לכן נ"ל דזוזי דידה מיירי כשהקנה לה אחר מנה ע"מ שאין לבעלה רשות בו דהא פרשינן לעיל שאין הבעל אוכל (ה) פירות: **תנא יוצא בשן ועין.** ותנא דידן דלא תנא להו משום דסבר דצריך גט שחרור א): הואיל

מסורת הש"ס

א) תוספתא דמעשר שני פ"ד ה"ז, ב) לקמן נג: נד: ב"ק סט: סוכה לה. פסחים לז: ב"מ ל. [סנהדרין קיב: מנחות פב.], ג) [בכת"י וברש"י: גבוה], ד) [ע' תוס' ב"ק לח. ד"ה מתיב], ה) לקמן לד: לה. לז: מב: מג. נח. ע"ז נד: חולין קיג: קיז. בכורות מט. סנהדרין סז: עב: זבחים כד. [פסחים כו. מה. יומא ס. גיטין עו. נזיר לז: סנהדרין מה: שבועות כו: זבחים מו. נז. חולין סא: כריתות ו. מעילה יא: ערכין יד:], ו) [ירושלמי מע"ש פ"ד ה"ג. ועיין משנה מע"ש פ"ד מ"ד], ז) [ויקרא כז, לא], ח) ["נמי" יש למחוק. (רש"ל)], ט) [בתוס' רי"ד העתיק: ואיש], י) [בדפו"ר: וירשתו. וכצ"ל. (יעב"ץ)], כ) [ברש"י שבעי"ף: אם נטלו ומשן ועין ילפינן להו במה מצינו], ל) [בתוס' הרא"ש: כמו מה שאת], מ) [שם ד"ה על מנת], נ) [ושם ד"ה על מנת], ס) [כתובות מו ע"ב, סה ע"ב], ע) [הלכה א], פ) [בדפו"ר: אצל ידי. וכצ"ל. (יעב"ץ)], צ) [בדפו"ר: קאמ', ונלצ"ל קאמרינן. ובתוס' הרא"ש: והכי קאמר], ק) [נ"ל בחוקותי. רש"ש. והוא בפ"י שם], ר) [דברים יד, כג], ש) [לפנינו בספרי ליתא והוא בילקו"ש ראה. יפה עיניים], ת) [בחוקותי פיסקא קיג], א) [לקמן עמוד ב], ב) [אצ"ל דבהא נמי פליגי],

מוסף רש"י

מעשר ממון גבוה הוא. דכל היכא דאיתיה למעשר לאו דידיה הוא אלא דגבוה הוא ולענין פדייה אוקמיה ברשותו דמחייב ליה חומש ואי לאו דידיה הוא לא הוי יהיב חומש שאין מוסיף חומש אלא בעלים דכתיב ממעשרו (ב"ק סט:). **וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין.** מדהדר כתביה לאידך ולא ילפא מחבריה, ש"מ דוקא הני קאמר (פסחים מה.). **צריכא.** כלומר לאו באין כאחד נינהו ולמימרא דאין מלמדין אלא תרוייהו צריכי דאי הוה כתב חד לא גמיר אידך מיניה (לקמן לה.).

מוסף תוספות

שייך לעמוד קודם. א. וכן פירש בקונטרס מדקתני אף בשטר. תוס' טוך. ב. גבי האומר תנו גט זה לעבדי. תוס' הרא"ש. ג. ואמר לו אדון הא לך כמו שאמר דאי אמרת לא משוי שליח אינו גט דהא אדון לא מזכי ליה גט מדעתיה אלא כמו שאמר העבד ושליחותו לאו כלום. רשב"א ועי' שו"ת מהרש"ם ח"ו סי' קלו' בסופו. ד. דהא לא מבעיא ליה אם אמר לאחר לקבל גיטו מיד רבו אי הוי גיטא או לא דפשיטא דלא גרע ממה שאם לא אמר לו כלום, אלא הא קא מבעיא ליה וכו'. תוס' הרא"ש. ה. וכן משמע מתוך פירש רש"י. שם. ו. דלעולם פשיטא ליה מדרב הונא בריה דרב יהושע דשלוחי דרחמנא נינהו דאי ס"ד שלוחי דידן דווקא ולא שלוחי דרחמנא כלל מי איכא מידי וכו'. תוס' יומא יט: ז. דהוו להו שלוחי דרחמנא ושלוחי דידן וכו' והא לא מצי למיפשט מדרב הונא דאפילו אי שלוחי דידן נמי הוו מקרבי אע"ג דאנן לא מצינן למיעבד כיון דאף שלוחי דרחמנא נינהו ומילתא דרב הונא בריה דרב יהושע דאמר לאו שלוחי דידן נינהו לא נפ"מ מידי לענין מודר הנאה דבין אי שלוחי דידן דוקא נינהו בין אי שלוחי דרחמנא נמי נינהו אסור במודר הנאה דקא מהני ליה אלא נראה דנפ"מ וכו'. שם. ח. [כגון] אי אמר בעל הקרבן לא בעינא דליקרביה כהן שבאותו משמר אלא כהן אחר. שם. ט. נהי נמי דמפרשינן אף שלוחי דרחמנא נינהו עיקרם שלוחי דרחמנא נינהו ולאו כל קמיניה לעכב על ידם שלא יקריבוהו כהני משמר. שם. ע"כ מעמוד קודם.
א. דתלמודא לא נחת לאשמועינן אלא דהלכתא כרב ששת וממילא שמעינן דלר"מ צריך לאוקמי בדאמר לה מה שאת נושאת ונותנת לפיך ואילו הוי מוקמי לה תלמודא הכי לא הוה ידענא דהלכתא כרב ששת. תוס' הרא"ש. ב. דטפי אלימא יד אשה מיד עבד דאע"ג דבעבד קנה יתהון אדון בע"מ דאשה לא קנה יתהון בעל והיינו דקאמר הכא ר' אלעזר כל כה"ג כ"ע לא פליגי דקני עבד וקני רבו ולא מסיק וקני אשה וקני בעל דלגבי אשה לא קני בעל. רשב"א. ג. ומה שהזכיר בכאן אשה בהדי עבד משום דרבנן אמרי יש קנין לעבד בלא רבו וכ"ש שיש קנין לאשה בלא בעלה ולפי שרוצה להקשות מדר"מ לר"מ ודרבנן לרבנן דסברתן הפוכה גבי אשה מעבד כדקתני גבי מעשר שני. תוס' הרא"ש. ד. ואשה דנקט רבותא קאמר כלומר איש ולא אשתו דאפילו אשתו חשיבא כאחר לגביה לענין מעשר. רשב"א. ה. דאית ליה לבעל פירות. ריטב"א.

עין משפט נר מצוה

רמו א ב מיי' פ"ה מהל' מעשר שני הלכה ג:
רמז ג מיי' שם פ"ג הלכה יג:
רמח ד מיי' שם הלכה יא:
רמט ה מיי' פ"ה מהל' עבדים [הל' א] והל"ד סמג עשין פו טוש"ע יו"ד סי' רסז סעי' [כו]:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה (בעמוד הקודם) ור"א כו' דהלכה כר"מ אליבא דרב ששת: (ב) בא"ד מה שאתם קורין כו' נ"ב וכיוצא בזה פי' התוס' לעיל סוף דף טו בד"ה אלא בסברא: (ג) ד"ה אלא כו' ופי' בקונטרס בזוזי דידה וכו' איש ממעשרו אמר רחמנא: (ד) בא"ד אלמנה או גרושה: (ה) בסה"ד אוכל אלא פירות:

תוס' ר"י הזקן

אבל באשה מודה דבעל מנת שאין לבעליך רשות בהן לא קנה בעל, דא"כ אמאי אוקמא בעל מנת שתפדי בו את המעשר, הו"ל לאוקמי בעל מנת שאין לבעליך רשות בהן דבהא ב) פליגי אפי' לר' אלעזר גבי אשה. ועוד אפילו תפוך* קשיא דר' מאיר דהא באשה מודה בע"מ [שאין לבעליך רשות אלא על מנת] שתפדי את המעשר דלא קנה בעל דהוי כע"מ [שתצא בו] שאת נושאת ונותנת לפיך. והוא דחק עצמו לפרש דהכא מיירי דלא אמר לה על מנת שאין לבעליך רשות אלא על מנת שתפדי את המעשר, ואין אלו אלא דברי נביאות וקושיא קמייתא לא מיתרצא באשה. אמאי לא אמר ליה דא"ל על מנת שאין לבעליך רשות בהן. בפסח שני [פסחים פח, ב] מוכחינן דהא דאמרינן על מנת שאין לרבך רשות בו קנה בהן עבד וקנה אדון, דוקא מה שהוא זכות לעבד אבל מה שהוא חובה לאדון לא, שאין חבין לאדם אלא בפניו כמו שביארנו שם. אין האשה. הפודה מעשר שלו מוסיף חומש דכתיב [ויקרא כז, לא] ואם גאול יגאל איש ממעשרו ויסף חמישתו, ואחר שפודהו אין מוסיף חומש, ואשה שפודה מעשר שלה אינה מוספת חומש דכתיב איש ולא אשה. ומעשר דידה** ומיירי שאין לה בעל. דבי נשא. מבית אביה. יוצא. העבד לחירות אם השחית עינו או אבר שאינו חוזר. צריכי. ולא באין כאחד הם.

* אולי צ"ל דאפילו אם לא נימא איפך לא קשיא דר"מ אדר"מ דהא מודה וכו'. ועי' מהרש"א באנד"ה ומשני ודוק.

** גירסת רבינו בגמ' אלא בזוזי דידה ומעשר דידה וכגירסת רבינו תם בתוס' ד"ה אלא (ד"ו).